

10

oktober

11

november 2023

DOOPS GEZIND HAARLEM

foto's van Çiğdem Yüksel
in fotogalerie De Gang

twee-maandelijks magazine van Doopsgezind Haarlem

van de redactie

Dit nummer gaat over vrijheid, in heel veel verschillende facetten. De jongeren van **Sneel** hebben behoefte aan vrijheid en vinden dicht bij huis een plek waar ze zichzelf kunnen zijn. De jongeren van de volgende tentoonstelling in **De Gang**, *A New Beginning* hebben alles achter zich gelaten. Ze moeten en mogen zichzelf helemaal opnieuw uitvinden. Dat is best ingewikkeld, na alles wat ze achter de rug hebben! **Maria Leon Olarte** vertelt over hoe het komt dat ze uit Colombia naar Nederland kwam om te studeren op de rol die oecumenische vrouwengroepen kunnen spelen in het vredesproces, met als doel het tot stand komen van een geweldloze samenleving, waarin iedereen zich veilig voelt. Dat is een levenstaak. We hopen dat we haar daarbij kunnen steunen. Na Maria's feministische theologie komt **Bart Stobbelaar**, over Johannes 8. In dat bijbelverhaal staat een vrouw tegenover de schriftgeleerden, die bij voorbaat een oordeel hebben klaarstaan. Uiteindelijk blijft ze alleen achter, met Jezus. Bij **Jansje** wordt de vertaalslag van gastvrijheid gemaakt naar de inwendige mens: hoe kunnen de medewerkers een kaart samenstellen waar voor iedereen iets aantrekkelijks op staat? Op de achterpagina gaat het onder meer over ons eigen **koloniaal verleden & slavernij**, en over de vrijheid om met mooie expressieve kleding te **laten zien wie je bent**.

foto: Amirtharaj Stephe

opening in fotogalerie De Gang
van de expositie 'As long as we just live'

28 | 10
05 | 01

23
24

Çiğdem Yüksel

DE
GANG

fotogalerie De Gang
Grote Houtstraat 43
Haarlem
fotogaleriedegang.nl

A New Beginning

In Syrië is roze een kleur die jongens niet zo snel dragen. 'Daar kon ik niet zijn wie ik wilde', zegt Mo, 'ik moest zijn wat anderen wilden dat ik was.' In Nederland voelt hij zich bevrijd en vrij om de kleur te dragen die hij mooi vindt.

Fotograaf Çiğdem Yüksel (1989) vroeg Mo welke kleur in hem opkwam als hij aan de toekomst dacht. Dat was roze. Zo kwam het portret met een roze achtergrond en roze kleding tot stand.

door **Anke van der Meer**

portret van Amin

De dromen en het gemis jongeren op de vlucht starten een nieuw leven in Nederland

Voor de tentoonstelling *A New Beginning* fotografeerde Çiğdem Yüksel jongeren die na hun vlucht op zoek gaan naar hun identiteit. 'Ze uiten zich met tatoeages, gedichten, rap of Instagram posts', vertelt Çiğdem. 'Ze zien er cool en stoer uit, maar zijn ook kwetsbaar.'

portret van Meron

De serie kwam tot stand door de vraag van de Haarlemse filmmaker Eefje Blankevoort die samen met collega Els van Driel de prijswinnende film *Shadow Game* maakte. De film volgt een aantal jongeren die de grenzen van Europa proberen over te steken op zoek naar een beter bestaan. De vraag aan Çiğdem was om door middel van fotografie hun verhaal te vertellen nadat ze zijn aangekomen in een land.

Çiğdem: 'A New Beginning gaat over minderjarige jongeren die gevlucht zijn en nu een leven opbouwen in Nederland. Ze hebben een heftige

reis achter de rug. Alles wat ze kennen bestaat niet meer, dus wie ben je dan? Ik heb hen gevraagd hoe ze zichzelf wilden uitbeelden. Ik vroeg: welke emotie en welke kleur komt naar boven als je aan je reis denkt? Maar ook, welke emotie en welke kleur komt naar boven als je aan je toekomst denkt? Hoe zou je jezelf dan portretteren?"

kleur als kracht

Zo is daar het portret van Meron, gehuld in een felblauw doek, met blauw haar en tegen een blauwe achtergrond. 'Meron vertelde dat

fotogalerie De Gang

deze felle kleur haar veel kracht gaf, ze voelde zich sterk. Haar toekomstplannen zijn om haar Nederlandse taal cursus af te maken, om te studeren en om op eigen benen te staan en deze kleur past daarbij."

Het portret van Amin is juist heel donker. 'Ik heb een tijd met Amin opgetrokken. Als Afghaan had hij op dat moment geen kans omdat Nederland als een van de weinige landen Afghanistan als een veilig land zag. Maar hij had daar niemand meer aan familie en een terugkeer zou hij niet overleven omdat hij bekeerd was tot een ander geloof. Bij hem zag ik de moedeloosheid. Hij wilde een leven starten, maar kreeg geen verblijfsvergunning. Hij moest meewerken aan zijn eigen uitzetting. Dat was een ontzettende donkere periode voor hem. We hebben geprobeerd dat uit te beelden in het portret. Inmiddels heeft hij een verblijfsvergunning, hij studeert en werkt. Het leven is nu veel lichter, dus ik zou nu een heel andere foto van hem maken.'

samenwerking

Tijdens het maken van deze serie vroeg Çiğdem zich af wat deze foto's nu toevoegen aan het fotografielandschap van Nederland. Ze wilde niet vervallen in het maken van een stereotiep beeld van de jongeren. 'Ik ben op zoek gegaan naar andere manieren van fotograferen', zegt ze hierover. 'In plaats van documentaire portretten wilde ik andere middelen gebruiken en andere vragen stellen. Mijn idee was om veel meer op associatie te fotograferen en meer vanuit de jongeren zelf te laten komen, in samenwerking met hen. Ik ben heel blij met hoe het geworden is. Het is afwijkend van wat wij vaak te zien krijgen van jongeren met een vluchtelingenachtergrond. De jongeren hebben zelf ook gezegd dat ze het mooi vinden hoe ze op de foto zijn gezet. Het laat het gemis zien, maar ook de dromen en nog veel meer.'

Çiğdem trok zo'n anderhalf jaar met de jongeren op en maakte tijdens dat proces fotoportretten, bewegend beeld en interviews. 'Van iedereen heb ik twee portretten gemaakt, een van de donkere kant en een die de optimistische en hoopvolle kant belicht. Maar voor mij is tekst ook belangrijk. Ik heb al die elementen van fotografie, audio en video nodig voor mijn verhaal. Op die manier laat ik zien wie ik fotografeer en waarom ik ze fotografeer, maar plaats ik het ook in een breder maatschappelijke context.'

Een van de video's die te zien is op de website www.shadowgame.eu maakte Çiğdem van Abdulaal die op zijn zeventiende alleen vanuit Soedan naar Nederland reisde. Hij leerde de volksliederen uit zijn hoofd van alle landen waar hij doorheen reisde. Van Soedan, via Eritrea en Libië, naar Marokko, Frankrijk, Duitsland en uiteindelijk Nederland. Abdulaal

vertelt dat hij de volksliederen leerde om onderweg contact te maken, want mensen vinden het leuk als je iets van hun land weet.

ontwikkeling

Dat Çiğdem graag multimediale projecten maakt is niet vreemd, kijkend naar haar achtergrond. Ze startte namelijk vanuit het woord. Ze deed een opleiding communicatie in Amsterdam, maar omdat ze niet als communicatieadviseur wilde eindigen op een kantoor ging ze door met een masteropleiding journalistiek in Leiden. 'Ik wilde verhalen optekenen, maar al doende bleek dat ik bevroor als ik moest schrijven onder druk. Zo kwam ik bij de fotojournalistiek en is het balletje gaan rollen. Ik kocht een camera en ging de straat op om mensen te fotograferen. En dat bleek me veel beter af te gaan dan schrijven. Voordat ik mijn camera kocht had ik nooit het

idee gehad om fotograaf te worden. Het was voor mij in eerste instantie vooral een middel om iets te kunnen vertellen en een probleem aan te kaarten door middel van beeld.'

Çiğdem ging op zoek naar manieren om onderwerpen te fotograferen en voor het voetlicht te brengen. 'Ik vroeg me af hoe ik in de krantenwereld terecht kon komen. Ik stuurde foto's op naar *de Volkskrant* en kreeg een stageplek aangeboden. Zo is mijn carrière begonnen. Het was ontzetting spannend. Ik begon nog maar net, had geen kunst- of fotoacademie gedaan en kwam meteen bij de beeldredactie van *de Volkskrant* terecht. Het fijne van de redactie was dat zij iets in mij zagen. Als het mislukt dan leer je ervan, zeiden ze. Door die ruimte om te falen kon ik mijn eigen ontwikkeling doormaken.'

zilveren camera

Inmiddels klaar met haar masteropleiding ging Çiğdem door als

'alles wat ze kennen is verdwenen, dus wie ben je dan?'

Voor Çiğdem is het belangrijk dat haar projecten impact maken, dat het gelezen en gezien wordt en dat het stereotype beeld doorbroken wordt. Zo is *A New Beginning* wereldwijd tentoongesteld, vaak ook op buitenlocaties zodat het door veel mensen gezien wordt. 'In iedere stad zorgen we dat betrokken politici de tentoonstelling bezoeken om te laten zien dat beleid niet alleen maar gaat over woorden, het gaat over mensen en in dit geval over kwetsbare kinderen. Blijf dat herinneren, is wat ik vraag.'

Çiğdem Yüksel

portret van Abdulaal

freelancer voor *de Volkskrant*. Daar maakte ze samen met twee collega's een productie over Syrische kinderarbeid in Turkije. Met een indringende serie kinderportretten won zij in 2016

de Zilveren Camera. 'Het was het jaar dat veel Syriërs voor de oorlog in hun land vluchtten en in Turkije terecht kwamen. Wij wilden laten zien wat dat met de stad doet, en wat het Europese beleid op menselijk niveau nu betekende. Ik besepte toen dat ik iets urgents aankaartte. Dat ik mensen kon laten zien wat de schaduwkanten van ons beleid kan zijn. En dat ik kon bijdragen aan het menselijke beeld en de gevolgen daarvan.'

Na haar tijd bij *de Volkskrant* begon Çiğdem zich steeds meer bezig te houden met het onderwerp beeldvorming. Ze begon steeds vaker de macht van fotografen en fotografie te bevragen. Hoe kon het dat ze alleen maar dezelfde stereotype beelden zag van bijvoorbeeld vrouwen die op haar en haar familie lijken? Waarom zag ze geen andere beelden waar ze zich meer in herkende? Dat bracht Çiğdem er uiteindelijk toe om een verkennend

onderzoek te starten naar beeldvorming en representatie van moslima's in de beeldbank van het ANP. Met podcast- en radiomaker Maartje Duin maakte ze een tweedelige podcast over de representatie van moslima's in de media.

'Ik fotografeer inmiddels tien jaar en de manier waarop ik werk verandert de hele tijd. Ik begon met journalistieke fotografie, nu schuift dat richting portret- en conceptuele fotografie. Belangrijk is voor mij om aan langdurige projecten te werken waarin ik gelaagdheid kan laten zien.' Çiğdem fotografeert op dit moment de eerste generatie Turkse vrouwen in Nederland. Zij wil hen daarmee een plek geven in ons collectief visueel geheugen.

In september 2024 zal deze tentoonstelling worden getoond in Nederlands Fotomuseum in Rotterdam.

column

onder de loop

Joep Stassen

Van de zomer heb ik voor het eerst sinds jaren weer eens uitgepakt met mijn verjaardag. Het leven vieren, een feest geven, veel gasten uitnodigen, drank erbij en eten op de BBQ, hoe bijbels is dat?

Een paar weken geleden vond ik het een goed idee, nu denk ik er heel anders over. Het is de ochtend van het feest en ik heb sinds gisteravond zeven afzeggingen moeten verwerken. Dat valt niet mee. De appjes met 'we zijn met vakantie' die direct volgden op mijn uitnodiging van een paar weken terug, zijn lichte zandkorrels vergeleken met de stenen die nu op mijn hoofd vallen. Ze voelen als afwijzingen en ik twijfel aan mijzelf. Een dierbare vriend is weliswaar niet op vakantie en gewoon thuis, maar wel met een zieke vrouw en een losgelagen kind met herexamens. Hij krijgt het tot zijn grote spijt niet voor elkaar om langs te komen. Sorry.

Deze komt bovenop het berichtje van een bevriend stel dat de volgende dag vroeg met vakantie gaat en nog moeten pakken en het niet gaat redden. Helaas.

Ik zit behoorlijk in een dip en de weersverwachting doet met me mee. De weer-app laat onder de wolkjes inmiddels ook strepen zien die regen voorstellen. Vanaf twaalf uur gaat het regenen en dat blijft zo de rest van de dag en avond. Het feest begint om vijf uur. Ik fiets naar de islamitische slager om lamskoteletjes ophalen. Het is tien uur en het regent al. Hij kijkt door de winkelruit omhoog naar de lucht. 'Misschien vanavond beter', zegt hij en overhandigt mij twee witte plastic zakken waar wat bloed aan kleeft. Wanneer ik thuis met het witte zeil (bedoeld als zonneschermb) het terras overspan, vangt het geruisloos de regendruppels op en beetje bij beetje wordt het zeil zwaarder. Het gras is nat en wanneer ik naar binnen loop, laten mijn schoenen een spoor van modder achter.

Het is even na vijf uur en de eerste gasten komen binnen. De allereerste is de vriend met zieke vrouw en herexamen-zoon. De tweede is de zon die door de wolken breekt. En de derde gast is mijn zelfvertrouwen die ik als een verloren zoon begroet. ●

poëzie is een daad...

De weg (voor jou...)

Hoe hobbelig ook
De weg van je hart
kun je bewandelen
Wordt het te zwaar
blaas dan even uit, kijk naar de lucht
en loop voort
almaar rechtdoor

Hij komt wel met je mee
jouw schaduw
terwijl hij zegt:
volhouden maar

door **Lieuwe Koopmans**

Uit: *Honderd jaar*, Toyo Shibata,
Lebowski publishers, 2013

Sommige gedichten ontlenen hun bekoring niet alleen aan de taal. Het verhaal van degenen die het geschreven heeft weegt haast net zo zwaar mee in mijn waardering.

Toyo Shibata was een Japanse dichteres, die op haar achtennegentigste haar eerste dichtbundel uitgaaf. Toen zij niet langer meer kon dansen, adviseerde haar zoon haar gedichten te gaan schrijven. Van die eerste bundel gedichten werden in Japan maar liefst 1,5 miljoen exemplaren verkocht. In Nederland ging het 10.000 keer over de toonbank. Ongekend veel voor een dichtbundel.

Haar taal is eenvoudig. Maar tussen de regels door schittert voor mij de wijsheid van een vrouw die veel gezien heeft in het leven.

Ik lees het gedicht als een aanmoediging om trouw te blijven aan wat je hart je ingeeft. Hoe hobbelig het pad ook, je hart volgt een rechte lijn. Het doet mij denken aan Iris Murdoch, de filosoof van de liefde. Zij stelt dat wanneer wij ons hart volgen er slechts één weg bestaat. Je mag nu en dan een pauze nemen en even uitblazen. En dan weer voort!

De laatste zin vind ik fijn raadselachtig. Want wie of wat bedoelt zij met 'jouw schaduw'? Is het letterlijk mijn schaduw? Of moet ik het meer psychologisch beschouwen als dat in mij wat ik niet wil of kan zien? Of is het toch ook religieus te duiden? Hoe dan ook hij volgt en fluistert achter je: 'volhouden maar'. Ik neem het graag van haar aan. Ze is er 103 mee geworden. ●

De menukaart van Jansje

door **Willemien Ruygrok**

De Wereld van Jansje vernieuwt regelmatig de menukaart. Het gaat mee met de seizoenen. Daarnaast zijn er seizoen specials en soms wordt er een dag of een week geëxperimenteerd met een bepaald gerecht. Catering neemt een steeds grotere vlucht en ook daarvoor worden steeds nieuwe gerechten bedacht.

Jansje is al een aantal keren uitgekozen als de beste lunchroom van Haarlem. En dat heeft ongetwijfeld te maken met de gedegen voorbereiding van de menukaart. Weken voordat een nieuwe kaart het licht ziet gaan Christine de Haan en Sandjai Doerga in gesprek met de medewerkers van respectievelijk de winkel en de mensen die in de horeca werken. Er wordt aan hen gevraagd of ze vast eens willen nadenken wat zij graag op de kaart willen hebben. 'Als je met je moeder of een vriendin bij Jansje gaat lunchen, wat zou er dan op de kaart moeten staan?' En daar komen vaak verrassende gerechten uit voort.

creatieve ideeën

Julian zoekt het vaak in de Aziatische

keuken. Hij verzoon een gerecht met Surinaamse kip. Alleen hij maakte het voor de Europese smaakpapillen een beetje te pittig. Met hulp van Sandjai was daar wel wat aan te doen. De Indische soep van Julian was goddelijk en zijn Banh Mi (een Vietnamees broodje met vlees en groenten) moet nog worden uitgeprobeerd. De medewerkers van Jansje kijken vaak over grenzen heen. Bianca maakte een voorstel voor spaghetti met geitenkaas en Nicolette wil graag dat er tortilla op het menu komt ('het maakt niet uit met wat, zalm, groenten, aardappel'). Ryan is tegenwoordig veel vaker in de keuken te vinden en wil graag samen met Sandjai pasta carbonara maken. De door Marite voorgestelde roti (met een mix van pompoen, courgette,

paprika en specerijen uit de Indische keuken) heeft al een tijd als daghap op het zwarte bord gestaan. De reacties van zowel de gasten als de collega's waren zeer positief.

Anderen blijven dichterbij huis: Nicolette tekent voor zuurkool en erwtensoep en Gerla en Naomi voelen meer voor linzensoep met stukjes zalm.

het moet wel kunnen

Niet alles wat de medewerkers verzinnen komt ook daadwerkelijk op de kaart. De gerechten moeten door alle medewerkers gemaakt kunnen worden: snijden, opmaak, porties van maken enz. Een gerecht met bijvoorbeeld risotto kan wel in de catering maar niet op de kaart van de lunchroom. Er zijn ook wel een paar andere zaken waar op gelet moet worden: kleur op je bord, lokale producten, liefst biologisch en is het wel origineel, bij Jansje passend.

Medio september gaan alle horecamedewerkers om de tafel en dan worden de beslissingen genomen. Smakelijk eten. •

proefschrift

God Undercover

Ds. Herman Simon Jan Heijn, gedurende meer dan 25 jaar predikant van onze gemeente, is op 21 september gepromoveerd. Zijn proefschrift heet *God Undercover*.

Na afloop van de promotie gaf Herman een diner voor de mensen die hem de laatste tien jaar bij het maken van het proefschrift hebben ondersteund. Het diner was natuurlijk verzorgd door De Wereld van Jansje, het project dat Herman en zijn vrouw Marijke zo na aan het hart ligt.

Centraal in zijn dissertatie staan een aantal door Herman opgedane ervaringen rond kerkvernieuwingsprojecten in binnen- en buitenland. Hij wil een missionair concept ontwikkelen als bijdrage aan de bredere discussie over de toekomst van de kerken in de westerse samenleving. Hij put ondermeer uit zijn ervaringen met De Wereld van Jansje waar Heijn betrokken was bij het dagelijkse reilen en zeilen op de winkelvloer. Als rode draad ziet Herman

Heijn zijn werk met de jongerenpelgrimages. Hij schrijft: 'Pelgrimages, niet in de klassieke zin van het woord, maar thematisch opgezette reizen om een nieuwe generatie op een avontuurlijke wijze in aanraking te brengen met de vraagstukken rond zingeving'.

Er is meer 'Haarlems' in dit proefschrift te vinden. Gerrit Van Dijk, de animatiefilmmaker, wordt opgevoerd om duidelijk te maken hoe in de kunst het sublieme gethematiseerd kan worden. Binnen Doopsgezind Haarlem kennen we Van Dijk door de animatie bij het boek *Via Teylers Gang* (ook van Herman Heijn). Van Dijk zei eens 'Ik hou van Haarlem omdat het de grootsheid heeft van een stad en een kleinheid van een dorp'. En wie herinnert zich niet de kunstwerken van Van Dijk met die typische MM-oortjes. In de hele Oortjes-serie is Micky Mouse 'undercover' aanwezig. Aan de hand van vele voorvallen uit Van Dijks leven laat Herman Heijn zien hoe het sublieme en het bestaande zich kritisch ten opzichte van elkaar verhouden. •

God Undercover, een missionair concept met het sublieme als leidraad, H.S.J. Heijn, uitgeverij Skandalon, € 35,-
Te koop via de boekhandel of via www.skandalon.nl/heijn

door Jet van Vrede

Maria Leon Olarte was bij het Doopsgezind Seminarium in Amsterdam beland en op zoek naar een plek met *sense of community*, waar ze zich thuis kon voelen en een kans zou krijgen om bij te dragen.

Maria kende Daniel Serrano-Bernal al, van een project bij de Iglesia Menonita Teusaquillo in Bogotá, Colombia waar ze maaltijden voor daklozen verzorgden. Hij introduceerde haar bij Doopsgezind Haarlem. Daar vond ze mensen die graag Engels met haar spraken en moeite deden om haar te leren kennen.

Door het verleden als kolonie van Spanje is in Colombia bijna iedereen rooms katholiek. Maria werd op haar

vierde in de rooms katholieke kerk gedoopt en kwam daar af en toe, maar raakte niet echt betrokken. Haar ouders kerkten niet. Ze kozen een Evangelische basis- en middelbare school voor Maria. In haar tienerjaren ging ze in haar eentje op een spirituele ontdekkingstocht, kerken bezoeken om vervolgens een tijd helemaal niet met het geloof bezig te zijn. Na de middelbare school ging ze politologie studeren aan een katholieke universiteit.

Welkom! Iedereen heeft een rol

Op school had ze Andrés Pacheco Lozano leren kennen en op de universiteit hield ze contact met hem. Hij nodigde haar uit om bij de Iglesia Menonita Teusaquillo te komen kijken. Maria bezocht diensten en meldde zich aan voor een cursus voor doperlingen. Ze ontdekte dat er een goede match was met hoe ze zelf in het leven staat. Op 8 december 2010 werd ze als volwassene gedoopt.

feministische theologie

In 2011 ging Maria voor Justapaz werken, een doopsgezinde organisatie voor gerechtigheid, vrede en geweldloze actie die samenwerkt met het Mennonite Central Committee en negen andere organisaties. Ze werkte als projectleider met jonge dienstweigeraars, die gewetensbezwaar hadden. Anders dan bij ons kwamen dienstweigeraars in langdurige juridische procedures terecht, waar ze een maatje bij nodig hadden. Tot in 2017 de wet veranderde en Justapaz de aandacht verruimde naar het voorkomen van rekrutering van kinderen, jongeren en adolescenten door legale en illegale militante organisaties. Justapaz heeft nog zes andere aandachtsgebieden, waaronder 'vrouwen' en 'vrede'. Het is indrukwekkend om op de website van Justapaz te lezen hoeveel verschil doopsgezinden in Colombia kunnen en willen maken.

Maria bleef in Colombia studeren, totdat ze in 2015 op de Mennonite World Conference in Harrisburg, Pennsylvania Fernando Enns ontmoette. Haar Engels was toen nog niet goed genoeg om ook cursussen in het buitenland te kunnen doen. Eind 2017 kon ze in Amsterdam een cursus van

drie maanden 'intercultureel bijbel-lezen' volgen. Die beviel zo goed dat ze zich inschreef bij de Vrije Universiteit van Amsterdam. Daar werd ze in 2018 zonder theologische achtergrond aangenomen voor een master van een jaar 'Theologie & Religiewetenschappen' met de specialisatie 'Peace, Trauma and Religion'. Uiteindelijk werd het een Research Master van twee jaar.

Maria's thesis ging over *GemPaz*, voluit Grupo Ecuénico de Mujeres Constructoras de Paz, de oecumenische groep van vrouwen vredestichters in Colombia. Over hoe de groep bijbelstudie doet en in actie komt om in verschillende delen van het land vrede te stichten. Het idee was om te onderzoeken hoe alle verschillende acties van GemPaz bijdragen aan feministische theologie vanuit een intercultureel en dekoloniaal perspectief.

interculturele benadering

In februari 2022 begon Maria aan een PhD over de onmisbare rol van oecumenische vrouwengroepen; Bij het helen van de deelnemers en al doende bijdragen aan het beëindigen van de gewelddadige situatie waar Colombia uit komt. Bij empowerment, politieke betrokkenheid en participatie van vrouwen in het vredesproces. Volgend jaar gaat ze samen met de vrouwen in Colombia empirisch onderzoek doen. Een interculturele benadering is heel belangrijk, omdat Colombia mede door het koloniale verleden heel multicultureel is en een slavernijverleden heeft: bijna 10% van de bevolking is Afro-Colombiaans. Er vinden gewelddadige en/of racistische moorden plaats. De Afro-Colombianen hebben diep respect voor het leven. In hun spirituele wereld kan de aarde rouwen om welke moord dan ook. Ook de kennis en spiritualiteit van inheemse vrouwen is onmisbaar. Het is

belangrijk om te benadrukken dat al die verschillende stemmen bestaan, dat Colombia ook een veerkrachtig land is.

geweldloze samenleving

Op mijn vraag hoe zij haar toekomst ziet antwoordt Maria dat het werken met vrouwen haar levenstaak is. Ze wil bijdragen aan een wereld met gelijkheid, waar vrouwen veilig in het donker over straat kunnen, hun mening kunnen geven en hun dromen kunnen verwezenlijken. Ze wil een podium geven aan hun stem van binnen uit. Ze wil blijven samenwerken met de Nederlandse tak van de organisatie Community Peacemaker Teams, die als doel heeft het bevorderen van een geweldloze samenleving. Maria gelooft niet zozeer in kerkelijke instituties, wel in het vormen van gemeenschap en in oecumenische cirkels, op zoek naar gerechtigheid en vrede.

Op de vraag wat wij beter kunnen doen om nieuwe bezoekers welkom te heten, antwoordt Maria dat iedereen zijn of haar talenten wil kunnen benutten. Het is goed om aan nieuwe mensen, die op zoek zijn naar een community te vragen hoe ze hun talenten willen benutten. In Bogotá schreven nieuwe mensen op een kaartje, iets over zichzelf en wat ze dachten te kunnen doen voor de gemeente. In de Lutherse kerk in Brooklyn, New York had iedereen een duidelijke rol. Bezoekers, veelal internationale studenten, werden daarbij betrokken. Het gaat er dus om op een inclusieve manier om te zien naar elkaar, engagement te tonen en open te staan voor ideeën van buiten. •

- justapaz.org
- gempaz.org
- cptnederland.nl
- doopsgezinden.nl/seminarium/docenten

verhaal | taal

Bart Stobbelaar

spiegel (bij Johannes 8,1-11)

Een kwestie van macht of onbevangenheid, daar draait het om bij de confrontatie tussen de onpersoonlijke, anonieme religieuze macht/elite en de persoonlijke Jezus die het ‘hele volk’ onderricht. (Joh. 8,1-11)

Een vrouw wordt door de schriftgeleerden in de schijnwerpers geplaatst, te midden van het hele aanwezige volk. Zij is op overspel betrapt. Op heterdaad zelfs, maar waar is de andere betrokkene in dit overspel? Die wordt niet genoemd!

De vraag aan de onderwijzende Jezus is: moet zij gestraft, en dus gestenigd worden, immers dat staat in de wet van Mozes. Jezus echter weigert de wet en de regels boven persoon en mens te stellen. Niet instemmend noch ontkenkend! Leven is nooit abstract, altijd concreet. Nooit gestold, altijd vloeiend. Hij weigert te oordelen, laat staan te veroordelen. Hij zwijgt en schrijft in het zand, staat er.

De wetsgeleerden blijven vragen om een oordeel. De lerende Jezus keert het oordeel om, ‘wie schuldloos is, werpe de eerste steen’. Wie schuldloos, zonder zonde is, je kunt ook formuleren wie volmaakt is, die wordt uitgenodigd te oordelen en te veroordelen, dus om de eerste steen te werpen. Een voor een laten de dienaars van de wet, van de regels, de dienaars van de macht, het afweten, ze vertrekken. De vrouw blijft alleen achter.

Zo functioneert het verhaal als een spiegel. Door de ander te stigmatiseren ten overstaan van het hele volk, te veroordelen vanuit de wet en de machtshandhaving over de ander, veroordeel je in feite jezelf. Tussen de regels van het verhaal door rijst de vraag wie heeft nu eigenlijk overspel gepleegd en is op heterdaad betrapt? Waar is die mede betrokkene, de ander in het overspel, de eerder niet genoemde in de aanklacht tegen de vrouw? Heeft zij wel overspel gepleegd, of...? Misschien dus niet die vrouw, de openbaar gestigmatiseerde, maar juist het onpersoonlijke denken loopt het gevaar overspel te plegen met de wet en krijgt hier een spiegel voorgehouden. Dat denken wordt hier op heterdaad betrapt.

De vrouw blijft achter, alleen met Jezus. Uiteraard schaft hij de geboden niet af en wordt niet alles met de mantel der liefde bedekt. Daarom geeft hij haar en ieder mens de opdracht opnieuw op weg te gaan zonder de humaniteit uit het oog te verliezen. ●

kerkdiensten

zondag 1 oktober
Kleine Vermaning Alex Noord

zondag 8 oktober
Grote Vermaning Daniel Serrano-Bernal & koor Viva Vocaal
This service will be held in Dutch and English

zondag 15 oktober
Kleine Vermaning Christine Duhoux

zondag 22 oktober
Grote Vermaning Nick Everts

zondag 29 oktober
Grote Vermaning Grensland trio

zondag 5 november gemeente-weekend
Alex Noord

zondag 12 november
Grote Vermaning Daniel Serrano-Bernal
This service will be held in Dutch and English

zondag 19 november
Kleine Vermaning Jaap Klanderman

zondag 26 november Laatste zondag kerkelijk jaar
Grote Vermaning Alex Noord, Lineke van Welt & Daniel Serrano-Bernal
This service will be held in Dutch and English

zondag 3 december 1e advent
Kleine Vermaning dienst kleine kerken

adressen
Grote Vermaning
Frankestraat 24, 2011 HV Haarlem
Kleine Vermaning
Postlaan 16, 2101 VE Heemstede

De diensten zijn te volgen via zoom.
Log in meeting id: 933 7096 3269
passcode: 745563. Graag video uitzetten als je de dienst volgt.

Zie ook www.doopsgezindhaarlem.nl

aanvang 10.30 uur, tenzij anders vermeld

door Lineke van Welt

... er is al veel sprake van diaconie, van onderling pastoraat binnen onze gemeente

Een glimp van Gods licht

Als iets troost is, dan is het dat kleine goede van Levinas*, dat dichtbij vriendelijkheid zit. Het is de mens die er voor u is. De mens die iets voor u doet. Iets kleins. Iets onschuldigs. Iets dat vermoedelijk geen moeite kost en dat zomaar, met een knippering van het oog, aan de aandacht zou kunnen ontsnappen.

Dirk de Wachter schrijft in zijn laatste boek *Vertrouwingen* over de onschatbare waarde van een glimlach, een hand, een schouderklop... iets menselijks, maar iets dat zo wezenlijk is voor het menselijk bestaan. ‘Het was de blik van de ander die me tot rust bracht’, zo schrijft hij.

Een mens is meer dan zijn ziekte en meer dan zijn maatschappelijke situatie. Samen met de ander op zoek naar dit ‘meer’, naar de vitaliteit en de

veerkracht die verscholen ligt achter de directe aanblik van nood, dat is wat we in de kerk ‘diaconie’ noemen. Het echte leven voltrekt zich in deze ‘diaconale’ ontmoetingen. Het levert leer- en leefmomenten op van onschatbare waarde voor beide partijen. Bekende rollen wisselen.

Het valt mij op dat er al veel sprake is van diaconie, van onderling pastoraat binnen onze gemeente. Dit is zo waardevol! Nabijheid en de bijstand

van medemensen. Het geeft zin aan ons bestaan. Het gezamenlijk delen van opgedane ervaringen schept een helende geloofsgemeenschap, en kenmerkt de kwaliteit van onze gemeenschap. Dit zal binnen, maar ook buiten onze geloofsgemeenschap doorwerken. Zo gaan daden woorden te boven. En misschien ervaren wij hierbij, zo nu en dan, een glimp van Gods Licht. ●

* de Franse filosoof Emmanuel Levinas

Dank je wel geleende schouder
Dat ik even binnen mocht
Dat ik even klein mocht wezen
Dat een hand de mijne zocht

Dank je wel troost zonder woorden
Voor het simpele stille zijn
Voor het trachten mee te dragen
Van dezelfde zielepijn.

Dank je wel geleende oren
open voor mijn jammerklacht
Open voor mijn diepste wanhoop
Luisterend naar de halve nacht.

Dank je wel dat toen ik woedend
Vroeg: heb ik dit nu verdiend
Jij alleen mijn haren streelde.
Dank je wel, je bent een vriend.

Van ‘een lotgenote’
uit *Stil Verdriet*,
Manu Keirse, uitgeverij
Terra-Lannoo, 2011

Sneel is mijn tweede thuis

door **Ella Methorst & Simone Piebes**

Het leven van nu is voor jongeren moeilijk omdat ze vooral denken aan hoe ze er uit zien om indruk te maken op elkaar. Beter zouden ze meer medeleven voor elkaar moeten hebben, want je weet nooit hoe iemands leven nu is.

Wij vinden dat de jeugd van tegenwoordig zich erg laat zien in kleding en soms ook laat beïnvloeden door andermans kledingstijl omdat ze er anders niet bij denken te horen. Dat geldt natuurlijk niet voor alle tieners. Er zijn ook tieners die hun eigen stijl laten zien. Wij vinden dat mensen die zich wel uiten op hun eigen manier erg knap bezig zijn.

Veel tieners willen aandacht en doen heel veel moeite voor een beetje aandacht. Op het vlak van behoeften denken wij dat de jeugd veel afleiding wil hebben buiten school. Dat gaat om warmte en steun die ze misschien niet van hun ouders krijgen, terwijl ze wel zoeken naar het gevoel ergens bij te horen en het gevoel ergens thuis te zijn.

warmte en steun

Wij hebben zelf de behoefte aan vrijheid zodat we gewoon dingen kunnen doen wanneer we dat willen en zelf kunnen bepalen hoe we dingen plannen. Wij vinden het ook altijd fijn om met elkaar goede gesprekken te

hebben en goed op dingen in te gaan. Soms kan het leven erg druk worden en dan is het fijn om het daar even met elkaar over te hebben. Sneel helpt op veel verschillende manieren met deze behoeften.

Wij denken dat Sneel sowieso warmte en steun geeft die sommige jongeren misschien niet van hun ouders krijgen. Het geeft het gevoel dat je ergens bij hoort en het gevoel van een thuis. Sneel voelt als een familie. Je komt goed in contact met mensen en doet minimaal één keer per week iets sociaals met elkaar.

pelgrimsreis

Ik kijk er de hele week naar uit. Daardoor wordt school een stuk minder vervelend en heb ik elke week motivatie de week door te komen. Sneel is echt een tweede thuis voor ons. De kaders verzinnen altijd heel leuke programma's. Het eten is altijd lekker en het is altijd gezellig.

De kampen zijn ook altijd leuk. We hebben laatst Giethoornkamp gehad en dat gaf nog meer het thuisgevoel.

Het was heel gezellig. We hebben heel veel activiteiten gedaan net zoals bij een normale Sneelavond. We hebben bijvoorbeeld een escape room op het eiland van Samen Een gedaan. Met verschillende groepen moesten we achter allemaal codes komen om uit de escape room te kunnen komen. Zulke dingen zijn altijd leuk om te doen.

Mijn ervaring met de pelgrimsreis was ook heel leuk. Je gaat met een grote groep en je doet veel dingen. Ik vond het programma van de reis heel leuk. Ieder kaderlid was verantwoordelijk voor een dag, dat was heel goed bedacht. Ik hoop dat ik nog veel pelgrimsreizen mee ga. •

...(tieners) zoeken naar
het gevoel ergens bij
te horen en het gevoel
ergens thuis te zijn.

Sneel is elke vrijdag open van 15.00 tot 22.00 uur. Om 18.00 uur eten we samen en van 19.30 tot 22.00 uur hebben we een programma.

Ella (l) & Simone

exposities

De vrouw in klederdracht 10 > 22 oktober

Van 10 t/m 22 oktober 2023 wordt er in **fotogalerie De Gang** een tussententoonstelling georganiseerd die aansluiting vindt bij het eigen jaarthema *Het Haarlemse Jaar van de Vrouw* en bij het nationale jaarthema *Koloniaal Verleden & Slavernij*. Deze expositie wil de vrouw als fotograaf maar ook de vrouw op beeld showen. Op 1 juli 2023 was de start van het herdenkingsjaar Slavernijverleden. Vanaf die datum zijn er veel activiteiten georganiseerd met het thema Koloniaal verleden en slavernij. Zo ook in Haarlem. Bekend is dat zowel Surinaamse, Hindoestaanse, Antilliaanse en Afrikaanse dames zich tijdens deze evenementen graag laten zien in kleurrijke klederdrachten die deze culturen met zich meebrengen. Een vrouw in klederdracht kan dus een vrouw uit de Cariben zijn, maar kan net zo goed een vrouw uit Urk in klederdracht zijn. Wat beide vrouwen gemeen hebben is dat ze beiden een

foto onder: Ineke Mok

familiegeschiedenis hebben met betrekking tot het Koloniaal Verleden en slavernij. Beiden zijn vrouwen die trots zijn op wie ze zijn. Alle vrouwen die enigszins belangstelling hebben in de andere vrouw zijn in de zomermaanden uitgenodigd om een foto te maken van een vrouw in klederdracht. De foto's zijn met willekeurige camera's gemaakt. Een spiegelreflexcamera, maar een camera op een mobiele telefoon geeft ook mooie, spontane foto's. De fotografen zijn vrij geweest om de vrouw in klederdracht op een eigen wijze vast te leggen en een kleurrijk portret te maken. De Gang zal dus volhangen met kleurrijk werk van vrouwen gemaakt door vrouwen.

fotogaleriedegang.nl
Yoshina Davelaar

Genderapartheid in beeld 15 sept > 12 nov

Tot 8 oktober hing in fotogalerie De Gang een fotoserie waarin Anke van der Meer drie jonge Oekraïense vrouwen volgt die gevlucht zijn voor de oorlog en in Nederland een nieuw

bestaan opbouwen. Binnenkort is er in een andere groepstentoonstelling werk van Anke te zien in **Museum Hilversum, Mahsa en Mirsana**. Twee Afghaanse meisjes die met hun familie gevlucht zijn voor de Taliban en in Hilversum een nieuw bestaan proberen op te bouwen. Sinds de Taliban de macht overnam in augustus 2021 zijn de mogelijkheden voor vrouwen en meisjes enorm beperkt. Als ze niet hadden kunnen vluchten waren veel dingen simpelweg verboden geweest voor Masha en Mirsana: zwemles, naar school gaan, buiten spelen. Ook in deze serie gaat het om het normale leven, hier in Nederland. De tentoonstelling maakt deel uit van een initiatief van het museum om Hilversum te laten zien vanuit een ander perspectief. Stichting De Zilveren Camera en Museum Hilversum bieden fotojournalisten een podium door het uitschrijven van de fotografie-opdracht *Hilversum Beter Bekeken*. Anke van der Meer was een van de drie winnaars. ●

Museum Hilversum | Kerkbrink 6
Hilversum | museumhilversum.nl
Willemien Ruygrok

colofon

Doopsgezind Haarlem is een tweemaandelijks uitgave van de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem
redactie Anke van der Meer, Willemien Ruygrok & Jet van Vrede
druk Drukkerij Torendruk, Nijkerk
oplage 800

foto's Anke van der Meer, tenzij anders vermeld
ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordoor Haarlem
Het volgende nummer verschijnt op 2 dec. Kopij uiterlijk 4 nov. zenden aan redactie@doopsgezindhaarlem.nl of aan Doopsgezind Haarlem, Frankestraat 24, 2011 HV Haarlem, 023 532 18 83.

Een vrijwillige bijdrage voor Doopsgezind Haarlem is welkom op rekeningnummer NL82 ABNA 05 61 23 48 76 t.n.v. de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem, o.v.v. 'Doopsgezind Haarlem'.

© Doopsgezind Haarlem 2023